

SỰ NGHIỆP BẢO VỆ VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ DI SẢN VĂN HÓA - MỘT NĂM NHÌN LẠI

NGUYỄN THẾ HÙNG*

Trong năm 2011 - năm đầu tiên toàn ngành Văn hóa, Thể thao và Du lịch xây dựng và triển khai "Chương trình hành động thực hiện Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI của Đảng Cộng sản Việt Nam", hoạt động của Cục Di sản văn hóa nói riêng và toàn ngành Di sản văn hóa nói chung đã tiếp tục tạo lập được sự chuyển biến tương ứng trên các lĩnh vực công tác.

Công tác quản lý nhà nước, chỉ đạo, hướng dẫn các hoạt động bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa luôn quán triệt đường lối, chủ trương của Đảng và Nhà nước, bám sát sự chỉ đạo, điều hành của Lãnh đạo Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch. Hệ thống văn bản quy định chi tiết thi hành *Luật di sản văn hóa* và *Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật di sản văn hóa* tiếp tục được hoàn thiện nhằm tăng cường hiệu lực của Luật. Cục Di sản văn hóa đã chủ động tham mưu Lãnh đạo Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch để xuất với Chính phủ nhiều vấn đề liên quan đến các chính sách về di sản văn hóa và chỉ đạo hướng dẫn Ủy ban nhân dân và Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch các tỉnh, thành phố xây dựng và triển khai có hiệu quả các dự án, đề án quy hoạch bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa gắn với phát triển du lịch và phát triển kinh tế - xã hội, phục vụ nhu cầu hưởng thụ văn hóa tinh thần và góp phần nâng cao đời sống kinh tế của nhân dân địa phương.

Theo định hướng đó, hoạt động của toàn ngành đã được triển khai đồng bộ, thực hiện có hiệu quả và đạt được những thành tích nổi bật:

1- Các hoạt động chuyên môn được đẩy mạnh phục vụ kỷ niệm những ngày lễ lớn trong năm

2011, như: 81 năm Ngày thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam gắn với kỷ niệm 70 năm Ngày Bác Hồ về nước trực tiếp lãnh đạo cách mạng; Giỗ Tổ Hùng Vương; 36 năm Ngày giải phóng hoàn toàn miền Nam thống nhất đất nước; 57 năm Ngày Chiến thắng Điện Biên Phủ; 121 năm Ngày sinh Chủ tịch Hồ Chí Minh; 66 năm Cách mạng Tháng Tám và Quốc khánh nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam... Các đơn vị trong ngành đã phối hợp chặt chẽ, có hiệu quả với các cơ quan hữu quan để hoàn thành nhiệm vụ trên lĩnh vực được giao:

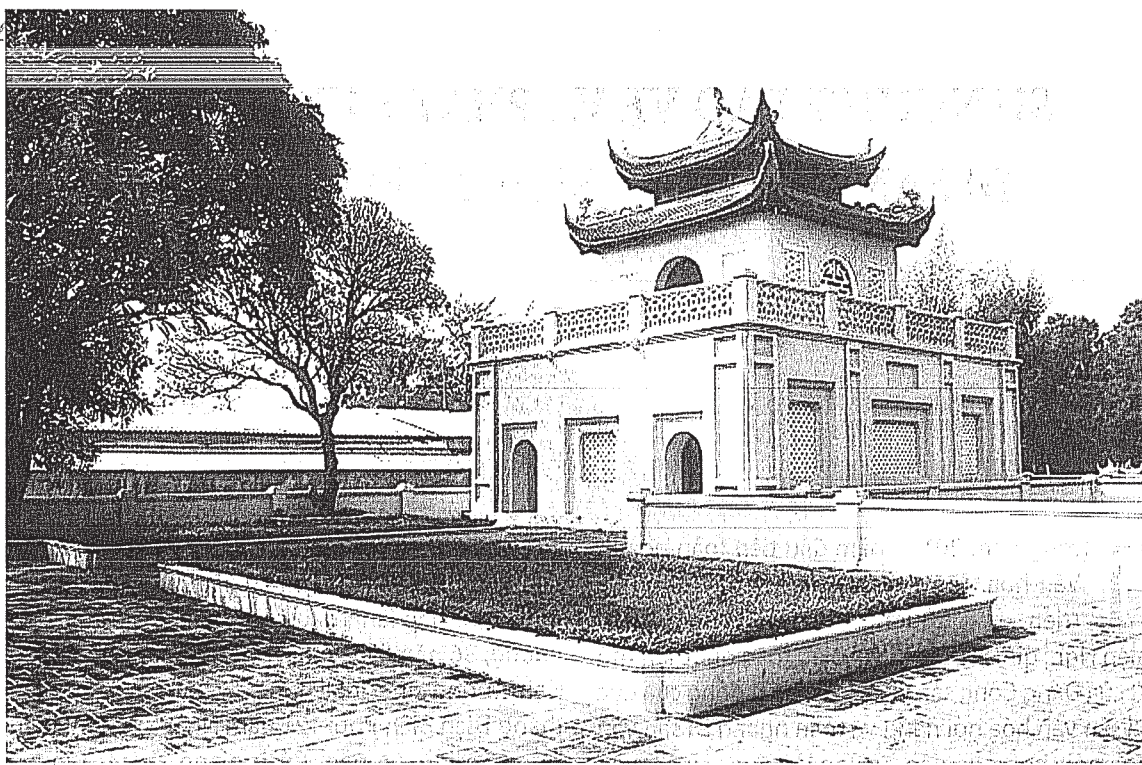
* Hoạt động bảo vệ và khai thác di tích:

Các địa phương trong cả nước đã triển khai, thực hiện có hiệu quả công tác tu bổ, tôn tạo di tích theo kế hoạch, đúng tiến độ và đảm bảo chất lượng. Hoạt động tu bổ di tích đi vào nề nếp hơn và tuân thủ chặt chẽ hơn các quy định của pháp luật. Quy trình về chuyên môn đối với các dự án đầu tư được thực hiện nghiêm túc, chất lượng công tác bảo quản, tu bổ, phục hồi di tích đang từng bước được nâng cao, đảm bảo gìn giữ yếu tố gốc và tính tâm linh của di tích.

Trong năm 2011, 12 hồ sơ di tích được nghiên cứu, xây dựng để trình Thủ tướng Chính phủ xếp hạng di tích quốc gia đặc biệt; 28 hiện vật được lập danh sách trình Thủ tướng Chính phủ công nhận là bảo vật quốc gia; 69 di tích lịch sử, kiến trúc nghệ thuật và danh lam thắng cảnh đã được xếp hạng di tích quốc gia; 37 địa điểm được cấp phép thăm dò khai quật khảo cổ học; trên 200 quy hoạch, dự án, đồ án thiết kế và báo cáo kinh tế - kỹ thuật về tu bổ, tôn tạo di tích, điều chỉnh khoanh vùng bảo vệ di tích của các địa phương đã được thẩm định, thỏa thuận.

* Cục trưởng Cục Di sản văn hóa

Đoan môn, thành Hà Nội - Ảnh: Tư liệu

* Hoạt động bảo tàng:

Các bảo tàng trong cả nước đã tích cực, chủ động tổ chức và phối hợp tổ chức các cuộc trưng bày, triển lãm nhân dịp các ngày lễ lớn và phục vụ các nhiệm vụ chính trị của Đảng và Nhà nước. Nhiều cuộc trưng bày chuyên đề, triển lãm lưu động, thu hút được sự quan tâm của dư luận, như: "Việt Nam lịch sử đấu tranh dựng nước và giữ nước" (Bảo tàng Lịch sử Việt Nam phối hợp với bảo tàng các tỉnh: An Giang, Vĩnh Long, Kiên Giang, Khánh Hòa, Yên Bái); "Hồ Chí Minh và học tập suốt đời" (Bảo tàng Hồ Chí Minh); "Hoàng Sa, Trường Sa mảnh đất thân yêu của Việt Nam" (Bảo tàng Tây Ninh); "Đoàn tàu không số" (Bảo tàng Trà Vinh phối hợp với Bảo tàng Hải quân); "Đờn ca tài tử và nghệ thuật Cải lương Nam Bộ tại Tiền Giang" (Bảo tàng Tiền Giang)...

Một số dự án, đề án quan trọng đang được khẩn trương triển khai thực hiện, như: Dự án "Bộ sưu tập mẫu vật quốc gia về thiên nhiên Việt Nam"; Đề cương nghiên cứu, sưu tầm cấp thiết tài liệu, hiện vật Bảo tàng Lịch sử quốc gia năm 2010; Đề cương trưng bày chi tiết Bảo tàng Lịch sử quốc gia; Đề cương chính trị trưng bày Bảo tàng Lịch sử quân sự

Việt Nam; Đề án thành lập và xây dựng Bảo tàng Công nhân và Công đoàn Việt Nam; Đề án thành lập Bảo tàng Báo chí v.v.

Đặc biệt, trong năm 2011, hoạt động bảo tàng Việt Nam có hai sự kiện đáng chú ý:

- Bảo tàng Lịch sử Quốc gia được thành lập trên cơ sở sáp nhập Bảo tàng Lịch sử Việt Nam và Bảo tàng Cách mạng Việt Nam.

- Bảo tàng Đăk Lăk được khánh thành vào cuối năm 2011, là bảo tàng đầu tiên ở Việt Nam sử dụng 4 ngôn ngữ trong trưng bày - tiếng Việt, tiếng Pháp, tiếng Anh, tiếng Êđê (ngôn ngữ của cư dân bản địa đồng nhất tỉnh).

* Hoạt động bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa phi vật thể:

Hồ sơ các di sản văn hóa phi vật thể: Tín ngưỡng thờ Hùng Vương và Nghệ thuật Đờn ca tài tử được nghiên cứu, hoàn thiện, trình UNESCO đúng tiến độ và đảm bảo chất lượng theo quy định; 12 di sản văn hóa phi vật thể khác đã được dự kiến lập hồ sơ trình UNESCO trong giai đoạn 2012 - 2016.

Đã có 26 tỉnh, thành phố gửi Kế hoạch kiểm kê di sản văn hóa phi vật thể theo hướng dẫn tại Thông tư số 04/2010/TT-BVHTTDL; đồng thời có 37

tỉnh, thành phố đã có báo cáo kết quả kiểm kê di sản văn hóa phi vật thể đợt đầu; nhiều dự án về bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa phi vật thể đã được góp ý, thỏa thuận.

2- Hiệu lực quản lý nhà nước về di sản văn hóa không ngừng được tăng cường:

"Luật di sản văn hóa" và "Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật di sản văn hóa" thường xuyên được tuyên truyền, phổ biến trên các kênh thông tin khác nhau. Hệ thống pháp luật về bảo vệ di sản văn hóa tiếp tục được hoàn thiện. Trong một năm qua, 03 Thông tư của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch đã được ban hành. Ngoài ra, một số dự thảo văn bản quy phạm pháp luật cũng đang được khẩn trương hoàn thiện, song song với việc kịp thời công bố các thủ tục hành chính mới ban hành hướng tới mục tiêu đơn giản hóa, giảm thiểu tối đa những vướng mắc, góp phần đưa pháp luật thực sự đi vào cuộc sống.

Múa Hoa Lân, Nhã nhạc cung đình Huế - Ảnh: Tư liệu

Công tác thanh tra, kiểm tra tình hình bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa được phối hợp chặt chẽ từ trung ương đến địa phương nhằm kiểm tra, xác minh và có biện pháp xử lý các vấn đề được phản ánh trên báo chí hoặc yêu cầu của các tổ chức, cá nhân có liên quan đến lĩnh vực bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa, từ đó, kịp thời tham mưu Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch có văn bản yêu cầu các địa phương xử lý kịp thời, đúng mức độ đối với những vi phạm.

3- Chủ trương xã hội hóa hoạt động bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa tiếp tục nhận được sự ủng hộ của cộng đồng:

Trong năm 2011, có thêm 03 bảo tàng ngoài công lập được cấp phép và đi vào hoạt động, nâng tổng số bảo tàng ngoài công lập lên con số 12. Các bảo tàng này tuy mới ra đời, nhưng sớm có tác dụng tích cực trong việc giới thiệu, quảng bá di sản văn hóa Việt Nam với nhân dân trong nước và du khách quốc tế.

Trong hoạt động bảo tồn di tích, chủ trương xã hội hóa đã huy động được nhiều nguồn lực xã hội cho việc bảo quản, tu bổ, phục hồi di tích, tương đương với nguồn đầu tư của Nhà nước.

Các lễ hội dân gian do người dân tự tổ chức đã và đang được phục hồi và hoạt động ngày càng quy củ hơn. Một số làng nghề thủ công truyền thống cũng đã và đang tìm được hướng đi mới, phát triển gắn với bảo tồn các giá trị tinh hoa.

Việc triển khai thực hiện Phong trào thi đua "Xây dựng trường học thân thiện học sinh tích cực" ngày càng thiết thực và có chiều sâu, tác động tích cực đến ý thức bảo vệ di sản văn hóa của thế hệ trẻ. Đến nay, Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch các tỉnh, thành phố đã ký kết kế hoạch hoạt động với các Sở, ngành tại địa phương và tổ chức triển khai các hoạt động thực hiện Phong trào năm học 2011 - 2012. Các đơn vị trong ngành Văn hóa đã cơ bản hoàn thành bàn giao danh sách di tích lịch sử - văn hóa

(quốc gia và cấp tỉnh) cho ngành Giáo dục để hỗ trợ, chăm sóc và phát huy giá trị. Ngày Di sản văn hóa Việt Nam - Ngày về nguồn lần thứ 7 (23/11/2011) đã được tổ chức với sự phối hợp chặt chẽ cùng ngành Giáo dục và các ngành, đoàn thể từ trung ương đến địa phương.

4- Hoạt động hợp tác quốc tế về bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa với sự hỗ trợ của cả hệ thống chính trị và toàn xã hội đã thu được những kết quả đáng tự hào, như:

Có thêm hai di sản văn hóa của Việt Nam được UNESCO ghi danh trong nửa cuối năm 2011 là: Thành nhà Hồ (Di sản văn hóa thế giới) và hát Xoan Phú Thọ (Di sản văn hóa phi vật thể cần được bảo vệ khẩn cấp), đưa Việt Nam trở thành một trong những quốc gia đứng đầu khu vực Đông Nam Á với tổng số 15 di sản văn hóa được UNESCO vinh danh (bao gồm: 07 di sản văn hóa và thiên nhiên; 06 di sản văn hóa phi vật thể; 02 di sản tư liệu).

Ngày 11/11/2011, vịnh Hạ Long đã vượt qua hơn 400 kỳ quan của hơn 200 quốc gia và vùng lãnh thổ để trở thành một trong bảy kỳ quan thiên nhiên mới của thế giới.

Bên cạnh những thành tựu đó, trong xu thế toàn cầu hóa hiện nay, ngành Di sản văn hóa đang phải đương đầu với không ít khó khăn, thách thức cần phải giải quyết nhằm khắc phục những hạn chế, như: Tu bổ, tôn tạo một số di tích thiếu cơ sở khoa học, chưa tuân thủ các quy định của *Luật di sản văn hóa* và văn bản hướng dẫn thi hành; tình trạng vi phạm trong việc sử dụng, phát huy giá trị di tích; tình trạng trộm cắp, đào bới, buôn bán trái phép cổ vật; việc kiểm kê di sản văn hóa phi vật thể còn chậm; trưng bày và hoạt động bảo tàng thiếu hấp dẫn; việc phân cấp quản lý di sản văn hóa còn chồng chéo...

Vi vậy, nhằm hạn chế những bất cập và phát huy thành tích đã đạt được, một số nhiệm vụ trọng yếu mà ngành Di sản văn hóa cần phải triển khai thực hiện trong thời gian tới là:

- Tiếp tục hoàn thiện hệ thống văn bản quy phạm pháp luật về di sản văn hóa; từ đó, đẩy mạnh tuyên truyền pháp luật về di sản văn hóa và xây dựng phong trào quần chúng tham gia sâu rộng vào các hoạt động bảo vệ di sản văn hóa.

- Tăng cường sự quản lý nhà nước đối với di sản văn hóa, kiên quyết xử lý các vi phạm làm tổn hại tới di sản văn hóa.

- Tăng cường đào tạo, xây dựng đội ngũ cán bộ

trong ngành có trí tuệ, phẩm chất, năng lực (có chuyên môn sâu trong công tác quản lý di sản, tu bổ, tôn tạo di tích) nhằm kiện toàn đội ngũ làm công tác bảo vệ di sản văn hóa.

- Đẩy mạnh việc giới thiệu di sản văn hóa ở trong nước và quốc tế, tạo những điều kiện thuận lợi nhất để khách tham quan đến với di sản văn hóa.

- Đẩy mạnh công tác kiểm kê, nhận diện di sản văn hóa phi vật thể, di vật, cổ vật; trình Thủ tướng Chính phủ xếp hạng di tích quốc gia đặc biệt, công nhận bảo vật quốc gia đạt tiêu chí theo quy định của *Luật di sản văn hóa* và công bố *Danh mục di sản văn hóa phi vật thể quốc gia*.

- Khẩn trương nghiên cứu, hoàn thiện và thực hiện có hiệu quả những chính sách đối với nghệ nhân, là những người nắm giữ bí quyết nghề nghiệp, có công bảo vệ và phát huy giá trị của di sản trong lĩnh vực di sản văn hóa phi vật thể.

- Từng bước xây dựng và hoàn thiện hệ thống bảo tàng theo hướng đổi mới, như "Quy hoạch tổng thể hệ thống bảo tàng Việt Nam đến năm 2020" đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt, để mỗi bảo tàng đều trở thành điểm sinh hoạt văn hóa có sức hấp dẫn đối với công chúng.

- Tăng cường hợp tác quốc tế nhằm tranh thủ nguồn lực, học hỏi kinh nghiệm bảo tồn di sản văn hóa của các quốc gia trên thế giới, theo kịp với xu hướng bảo tồn gắn kết với phát triển bền vững của quốc tế trong bối cảnh toàn cầu hóa hiện nay.

Có thể khẳng định rằng: Những thành tích của ngành Di sản văn hóa trong năm 2011 đã góp phần quan trọng vào việc gìn giữ và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, thúc đẩy phát triển kinh tế du lịch, nâng cao nhận thức của toàn xã hội về giá trị, vai trò và ý nghĩa của di sản văn hóa, góp phần tôn vinh hình ảnh và vị thế của đất nước trên trường quốc tế.

Nhân dịp năm mới - xuân Nhâm Thìn 2012, cho phép tôi được thay mặt Lãnh đạo Cục Di sản văn hóa kính chúc Lãnh đạo Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch, toàn thể cán bộ, công chức, viên chức và người lao động đã và đang công tác trong ngành Di sản văn hóa, các đồng chí, đồng nghiệp và bạn bè quốc tế đã, đang và sẽ tiếp tục ủng hộ, giúp đỡ sự nghiệp bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa Việt Nam cùng toàn thể gia đình những lời chúc tốt đẹp nhất. □